

Strategiska avdelningen
Anna Karlström
Tfn 508 272 54

Remiss- och samrådsredogörelse avseende förslag till beslut för Grimsta naturreservat

Innehåll

1. Bakgrund
2. Hur remiss och samråd bedrivits
3. Sammanfattning av remissynpunkter och arbetsgruppens ställningstagande
 - Naturreservatets avgränsning**
 - Förbifart Stockholm**
 - Naturreservatets namn**
 - Syftet (ändamålet) med naturreservatet**
 - Föreskrifter**
 - Allmän beskrivning**
 - Skötselplan**
 - Övrigt**
4. Sändlista

1. Bakgrund

I samband med kommunfullmäktiges beslut om budget för 1994 (24-26 november 1993) fick gatu- och fastighetsnämnden i uppdrag att i samråd med stadsbyggnadsnämnden utarbeta förslag till avgränsning och relevanta bevarandebestämmelser för Grimstaskogen. Gällande ansvarsfördelning vid naturreservatsbildning är att stadsbyggnadsnämnden i samråd med gatu- och fastighetsnämnden och andra berörda nämnder utarbetar förslag till beslutsdokument. Gatu- och fastighetsnämnden ansvarar för att upprätta skötselplan för området samt att mäta in och märka ut naturreservatsgränser.

Med anledning av kommunfullmäktiges uppdrag bildades en arbetsgrupp, en styrgrupp och en referensgrupp för framtagandet av ett förslag till beslut om naturreservat för Grimstaskogen. Arbetsgruppen och styrgruppen består av representanter från stadsbyggnadskontoret (sammankallande) och gatu- och fastighetskontoret. I referensgruppen ingår representanter från stadsbyggnadskontoret, gatu- och fastighetskontoret, miljöförvaltningen, idrottsförvaltningen, stadsmuseet, stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby och Bromma samt länsstyrelsen i Stockholms län.

Arbetet resulterade i ett förslag till Grimsta naturreservat med avgränsning, skäl för beslut, syfte, föreskrifter och skötselplan.

2. Hur remiss och samråd bedrivits

Förslaget till beslut skickades ut på remiss enligt sändlistan under tiden 16 september - 10 december 1999. Ett samrådsmöte hölls den 18 oktober 1999 i medborgarhuset Trappan i Vällingby. I mötet deltog 5 tjänstemän och 24 åhörare. Förslaget har under remisstiden ställts ut i biblioteken i Blackeberg, Vällingby och Hässelby Strand samt i Tekniska nämndhuset. Totalt har 44 remissvar inkommit.

3. Sammanfattning av remissynpunkter och arbetsgruppens ställningstagande

Denna sammanfattning av remissynpunkter är indelad ämnesvis. Hos stadsbyggnadskontoret finns även en sammanfattning av alla olika remissinstansers svar samt minnesanteckningar ifrån samrådsmötet.

De flesta remissinstanserna välkomnar och tillstyrker naturreservatsförslaget, bl.a. Bromma stadsdelsnämnd, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stadsmuseinämnden, Regionplane- och trafikkontoret, Länsstyrelsen, Vattenfall AB, Naturgeografiska institutionen samt en mängd föreningar. Övriga har inte något att invända mot bildandet så länge deras egna intressen inte blir lidande. Flera instanser anför att materialet är genomtänkt, intressant och välskrivet. Många remissinstanser behandlar föreskrifter, avgränsning, namnfrågan och trafikleden Förbifart Stockholm. Några instanser påpekar att de naturvetenskapliga frågorna har fått mer utrymme än rekreation och kulturminnesfrågor.

Naturresevatets avgränsning

Frågor som rör trafikleden Förbifart Stockholm tas upp för sig i nästa avsnitt. Flertalet av remissinstanserna behandlar inte avgränsningen. Fem instanser anser att avgränsningen är bra. Miljö- och hälsoskyddsämnden, Bromma-Vällingby SOK, Friluftsförbundet Västerort samt boende i Blackeberg anser att naturresevatet bör utökas och även gälla skogen norr om Blackebergs sjukhusområde. Även det planerade idrottsplatsområdet på Grimsta gårde och annan mark som undantagits för att den har planerats för annat, nämns som att det ska ingå i naturresevatet.

Locum AB anför att naturmarken på deras fastighet Blackebergs Gård 1 bör utgå ur förslaget till naturresevat för att istället detaljplaneläggas för bostadsändamål. De tycker även att stadens mark mellan nyss nämnda fastighet och Japanen 1 bör ligga utanför naturresevatetsgränsen.

Stiftelsen Hässelby, Blackebergs sjöscoutkår samt ägarna till fastigheterna Blackeberg 1:3 och 1:4 vill att områden där de bedriver verksamhet ska utgå ur förslaget till naturresevat.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att de stora gräsytorna vid Hässelby slott samt slottsparken ska undantas från naturresevatet. De föreslår att gränsen dras i Grimstaskogens bryn så att ingen del av grönområdena i Hässelby Gård eller Hässelby strand ingår i naturresevatet.

Idrottsnämnden förordar att gränsen ska dras så att rasthagarna vid Grimsta ridhus hamnar utanför naturresevatet.

Stadsmuseet anser att det bör utredas om Hässelby slott och slottspark, som är Q-märkt, skall ligga inom naturresevatet.

Regionplane- och trafikkontoret (RTK) anför att naturresevatets gräns mot bebyggelsen inte ger någon handlingsfrihet när det gäller bebyggelsens utveckling och andra krav som kan komma i framtiden. RTK föreslår därför att staden prövar om resevatet kan ges en lämpligare avgränsning med hänsyn till olika intressen. Svenska Bostäder har ungefär samma inställning som RTK.

Arbetsgruppens ställningstagande

Hässelby slott och slottspark samt koloniområdet (som ligger på den före detta slottsträdgården) undantas från förslaget till naturresevat eftersom det redan är Q-märkt och därmed skyddas på annat sätt. Naturområdet mellan odlingslotterna och kvarteret Dryckeskällaren består av torr gräsmark och ädellövskog med stort biologisk värde och föreslås därför ligga kvar inom naturresevatetsgränsen.

Den del av det föreslagna naturresevatet som ligger inom fastigheten Blackebergs gård 1, vilken ägs av Locum AB, undantages från naturresevatet eftersom Locum motsätter sig att naturresevat bildas på deras mark.

Vid Tyska botten dras naturresevatetsgränsen så att fastigheterna Blackeberg 1:3, 1:4 och 1:10 inte berörs av naturresevatet, eftersom det vid en utredning gjord av lantmäterimyndigheten har visat sig att de utgör privat tomtmark.

Gränsen har lagts väster om den väg som går ner till sjön och scouternas arrendeområde med ångbåtsbrygga. Anledningen är de oklara och ej reglerade förhållanden som råder beträffande rättigheter för väg m.m. till i första hand Ekbacken 1 och 2. När dessa förhållanden reglerats eller detaljplan upprättats för området anser arbetsgruppen att delar av stranden och ekbestånden öster om vägen skall införlivas med naturreservatet.

Gränsen ändras även så att ridhagarna vid Grimsta ridhus hamnar utanför naturreservatet.

Förbifart Stockholm

Vägverket och Regionplane- och trafiknämnden befarar att det förbehåll för Förbifart Stockholm (tidigare kallad Västerleden) som har gjorts i förslaget inte är tillräckligt för att garantera att vägprojektet kan genomföras. De menar att naturreservatet måste avgränsas så att vägreservatet inte berörs. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att naturreservatsbeslutet bör utformas så att det inte på något sätt utgör ett hinder för Förbifart Stockholm. Länsstyrelsen föreslår att förbehållet omformuleras och flyttas till rubriken *Föreskrifter*, så att ett framtida genomförande av vägprojektet inte hindras.

Tretton remissinstanser anser att förbehållet för Förbifart Stockholm skall utgå ur förslaget, då det inte är förenligt med ändamålet för naturreservatet, bland andra Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Naturgeografiska institutionen vid Stockholms universitet, Skönhetsrådet och Svenska Turistföreningen.

Arbetsgruppens ställningstagande

Miljöbalken 3kap 8§ anger att mark- och vattenområden som är av riksintresse för kommunikationer skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Enligt Länsstyrelsens förslag läggs ett förbehåll för vägprojektet Förbifart Stockholm till rubriken *Föreskrifter* och får följande formulering:

"Föreskrifterna utgör inte hinder mot de ingrepp som är nödvändiga om det, vid en samlad bedömning av motstående intressen, visar sig att Förbifart Stockholm bör gå igenom naturreservatet."

Naturreservatets namn

Flera remissinstanser anser att namnet Grimsta-Blackeberg bör ändras. Bromma hembygdsförening föreslår namnet *Grimsta naturreservat*, Vällingby hembygdsförening föreslår *Kanaanskogen*, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och tre föreningar föreslår *Grimstaskogen* och Vattenfall föreslår namnet *Råcksta naturreservat*.

Arbetsgruppens ställningstagande

Naturreservatet föreslås heta Grimsta naturreservat.

Syftet (ändamålet) med naturreservatet

Bromma stadsdelsnämnd och flera föreningar ställer sig bakom syftet med

naturreservatet. Ingen instans har haft något att invända mot skrivningen. Bromma-Vällingby SOK anser att ändamålet i första hand skall vara att bevara och utveckla områdets karaktär av friluftsområde som en del i den regionala grönstrukturen

Arbetsgruppens ställningstagande

Föreslaget ändamål med naturreservatet ändras inte, men benämns i fortsättningen *syfte* i enlighet med länsstyrelsens mallar.

Föreskrifter

Länsstyrelsen anför att föreskrifterna B8, B10 och D2 kan strykas, eftersom de verksamheter de reglerar omfattas av annan lagstiftning eller andra bestämmelser i miljöbalken. De anser också att förbehållet för Förbifart Stockholm bör omformuleras och flyttas till rubriken "Föreskrifter".

Idrottsnämnden och Sportfiskarnas Stockholmsdistrikt anser att utplantering av fisk ska vara tillåtet i Råcksta träsk (A2). Idrottsnämnden kan ej acceptera förbud mot att anlägga körbar väg (A4) eller campingplats (A5). Bromma stadsdelsnämnd framför synpunkter om behovet av handikappanpassade gångvägar (A4). Grimsta Båtsällskap är oroliga för att föreskrifterna A4, B2, B3, B7 och B8 kan komma att hindra förbättring av klubbens anläggningar. Idrottsnämnden anser att krav på tillstånd för ombyggnad (B2), anläggning av ledning (B7) och bryggor (B8) samt affischering (B11) inte ska gälla för idrottsanläggningar. Miljö- och hälsoskydds-nämnden anför att möjligheten att skapa våtmarker för att gynna biologisk mångfald bör hållas öppen (B5).

Hässelby Gårds scoutkår anför att förbuden mot att bryta kvistar från döda träd (D3) och att elda i terrängen (D6) hindrar deras verksamhet. Även Bromma stadsdelsnämnd anser att förbudet mot att bryta kvistar utgör ett hinder för barns lek i skogen. Hundrådet ifrågasätter nödvändigheten av koppeltvång utanför naturreservatets föreslagna hundrastområde (D5), medan Bromma-Vällingby SOK understryker vikten av att hundar hålls kopplade. Idrottsnämnden och Bromma-Vällingby SOK framför att föreningar måste ha rätt att affischera i området (D7). Friluftsfrämjandet Västerort och Bromma-Vällingby SOK anser att cykling inte bör begränsas i området (D8).

Stadsmuseet anser att konsekvenserna av föreskrifterna för den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen och miljön måste utredas. Birka Energi, Stockholm Vatten, Stockholms scoutdistrikt och Ängby båtklubb har ingenting att invända mot föreskrifterna, under förutsättning att de inte försvårar instansernas verksamheter.

Miljö- och hälsoskydds-nämnden anser att det bör stå i förslaget att dispens kan lämnas från föreskrifterna. Naturgeografiska institutionen föreslår att en dispositionsplan eller zonindelning görs för att inte konflikter ska uppstå mellan olika aktiviteter.

Arbetsgruppens ställningstagande

Föreskrifterna B10 och D2 tas bort eftersom de verksamheter de reglerar omfattas av annan lagstiftning eller andra bestämmelser i miljöbalken. Även

föreskriften B11 stryks eftersom tillstånd ändå krävs från markägaren för att få sätta upp skyltar. Föreskriften B8 behålls eftersom strandskydd saknas för vissa partier av målarstranden.

Strandskydd råder idag 100 meter innanför och utanför strandlinjen mellan Maltesholmsbadet och Kvarnviken samt vid Tyska botten. Det innebär att de båtklubbar och andra som har verksamheter där, redan idag begränsas av både bygglov och strandskydd och därmed innebär naturreservatsföreskrifterna ingen förändring av deras handlingsfrihet.

Föreskriften D8 om cykling tas bort, med hänvisning till de lokala trafikföreskrifterna.

Föreskriften D6 om eldning tas bort men hänvisning till allemansrättens regler för eldning i naturen. Förbudet att bryta kvistar (D3) tas också bort med hänvisning till allemansrätten.

Föreskrifterna för naturreservatet utgör inte hinder mot underhåll av befintliga ledningsnät eller luftkablar, men för att anlägga nya krävs tillstånd av kommunen (se föreskrift B7).

Allmän beskrivning

Bromma hembygdsförening anför att förslaget främst behandlar naturvetenskapliga förhållanden. Föreningen föreslår att texten kompletteras med en utförligare analys av områdets historiska markanvändning.

Stadsmuseet anser att det behövs fördjupad kunskap om fornlämningar, bebyggelse och äldre markanvändning i Grimsta-Blackeberg, som ska ligga till grund för lämpliga skyddsåtgärder. Området bör inventeras för att fastställa om det finns fler fornlämningar än de idag registrerade. Alla fornlämningar, torpgrunder och rester av äldre trädgårdar bör karteras och märkas ut med stadens fornlämningsskyltar. Bebyggelsen bör dokumenteras och ges lämpliga skyddsformer.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att beskrivningen bör kompletteras med fynd från ArtArken. ARG nämner ett antal ytterligare arter som saknas i beskrivningen av området. SGU upplyser om att en referens är felaktig och att en ytterligare bör läggas till.

Arbetsgruppens ställningstagande

Beskrivningen har nu kompletterats med ytterligare arter. Områdets kulturhistoriska värden har under år 2000 inventerats och registrerats av stadsmuseet och en konsult, vilket har bekostats av gatu- och fastighetskontoret.

Skötselplan

Bromma stadsdelsnämnd tycker att förslaget är ett mycket bra dokument som ger förvaltningen god vägledning hur de olika naturtyperna skall skötas och vårdas för att upprätthålla ett långsiktigt bevarande av värdefulla natur- och kulturvärden.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att det är bra att en skötselplan upprättas, men påpekar att det krävs utökade resurser för att kunna sköta området enligt skötselplanen. Förvaltningen har beräknat att det krävs 600 000 kronor för iordningställandet och ytterligare 300 000 kronor årligen.

Stockholm Vatten anför att uppgift saknas om hur Råcksta träsk och kvarndammen ska skötas. Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten anser att vattenmiljöer och Hässelby holme bör lyftas fram med egna avsnitt i skötselplanen, samt att referensområden för miljöövervakning uppmärksammas särskilt. Kyrkogårdsförvaltningen förutsätter att eventuella dämningar görs utan att grundvattennivån inom begravningsplatsområdet höjs.

Stadsmuseet anser att särskilda skötselplaner bör upprättas för varje enskild fornlämning. Alla fornlämningar, torpgrunder och rester av äldre trädgårdar bör karteras och märkas ut med stadens fornlämningsskyltar. Bebyggelsen bör dokumenteras och ges lämpliga skyddsformer.

Idrottsnämnden anser att kartmaterialet måste kompletteras med angivande av befintliga rasthagar vid Grimsta ridhus och båtuppläggningsområdet för Ängby båtklubb, samt att markeringen för hundrastområdet måste överensstämma med naturreservatets gräns.

Stockholms orienteringsförbund och Bromma-Vällingby SOK anser att de ekologiska frågorna har fått större utrymme i skötselplanen än frågor som rör friluftslivet.

Arbetsgruppens ställningstagande

Iordningsställande av naturreservatet ansvarar gatu- och fastighetskontoret för och kostnaden för detta belastar således inte stadsdelsnämndernas budget. Råcksta träsk och kvarndammen sköts enligt vattenprogrammets anvisningar. Skötseln av Hässelby holme har förtydligats. Områdets kulturhistoriska värden har under 2000 inventerats och registrerats av stadsmuseet och en konsult.

Övrigt

Länsstyrelsen anför att det i beslutet bör anges om bildandet av naturreservatet går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser enligt hushållningsbestämmelserna i miljöbalken, samt med den för området gällande översiktsplanen som antogs i oktober 1999.

Bromma-Vällingby SOK anför att många upplever bullret från skjutbanan som störande och anser att bullerdämpande åtgärder bör vidtagas.

Jehander AB vill uppmärksamma på Naturvårdsverkets riktlinjer för industribuller i friluftsområden. Företaget kan få svårt att hålla angivna gränsvärden i de mest närbelägna delarna av naturreservatet.

Kyrkogårdsförvaltningen anför att i stadens beredskapsplan med avseende på olyckor, epidemier och krigshandlingar med stort antal dödsoffer, har Grimsta gärde föreslagits utgöra reservgravfält.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anför att deras nya roll som tillsynsmyndighet för kommunens naturreservat bör framgå av beslutet. Bromma stadsdelsnämnd förutsätter att tillsynen sker i dialog med Bromma stadsdelsförvaltning så att skötselinsatserna kan anpassas till den budget som är avsatt för området.

Locum AB anför att det är viktigt att behålla kontakten mellan Ljunglöfska villan och Mälaren. Idag används den s.k. ångbåtsbryggan utan fastställd rättighet, bland annat för transport av konferensgäster till Ljunglöfska villan. Locum vill att rättighet till brygg- och båtplats säkerställs genom servitut.

Arbetsgruppens ställningstagande

Beslutsdokumentet har kompletterats med en redovisning av hushållning med mark- och vattenresurser i enlighet länsstyrelsens synpunkter.

Det finns ingen motsättning mellan att Grimsta gärde är reservgravfält och att avsätta det som naturreservat. Om området skulle behövas för beredskapsändamål kan det lätt omvandlas till det och undantas från naturreservatet.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens nya roll som tillsynsmyndighet för kommunens naturreservat framgår nu av beslutet.

4. Sändlista

Arrendatorer

Blackebergs sjöscoutkår
Bromma- Vällingby skid- och orienteringsklubb
Gröndals Båtklubb
Jehanders Sand & Grus AB
Kultur- och Idrottsförvaltningen
Klubbhuset Grimsta IP, Vällingby AIK
Olsson, Lars
Solfiskarna, Mats Öhman
Stiftelsen Hässelby de nordiska huvudstädernas centrum för kulturutbyte
Stockholms Paddlarklubb
Stockholmspolisens Skytteförening
Vällingby AIK
Vällingby ridhus AB, Olle Lindström
Ängby Båtklubb

Hiresgäster

Barkel, Staffan
Bromma pistolskytteklubb
Gummesson, Lars
IF Brommapojkarna
Kalén, Leif, Kanaans café
Mellström, Sven
Samsjö, Marianne
Vällingby Hembygdsgille

Nyttjanderätt

Grimsta Ishallsalliansen
Kvarnvikens Båtsällskap

Övriga sakägare

BRF Ekbacken
Cupurdija, Stojanka
Ekerö Energi
Grimsta båtsällskap
Hashemi, Hossein
Hök, Svante Lennartsson
Intresseföreningen Råcksta Sjöhage
Koloniträdgårdsförening Hässelby slott och Grimsta IP, Engert, Ursula
Koloniträdgårdsförening Stugängen, Järvinen, Brita
Kyrkogårdsförvaltningen
Slb-analys, Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Stockholms läns landsting
Stokab AB
Wesslau, Hans Georg

Övriga

Arbetsgruppen Rädda Grimsta
Blackebergs gruppboende

Blackebergs sjukhem
Boverket
Bromma hembygdsförening
Bromma-Västerled stadsdelsnämnd
Dagens Nyheter (För kännedom)
Friluftsförbundet i Stockholm
Grimsta motionscenter
Hässelby byalag/strandgruppen
Hässelby gårds scoutkår (Svenska scoutförbundet)
Hässelby hembygdsförening
Hässelby Sportklubb
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
I Ur & Skur Mullestugan
I Ur & Skur Knyttegården
I Ur & Skur Mullelyan
Lantmäteriverket
Ljunglöfska slottet
Länsstyrelsen i Stockholms län
Miljöförvaltningen
Naturskyddsföreningen, Stockholm
Naturvårdsverket
Nätverket Gröna Blackeberg
Regionplane- och trafikkontoret
Riksantikvarieämbetet
Skogsvårdsstyrelsen i Stockholm
Skönhetsrådet
Sportfiskarna Stockholmsdistriktet
Stadsmuseinämnden
START, Stockholms arbetsmarknadstjänster
Stockholm Energi AB, sakägare
Stockholm Vatten AB, sakägare
Stockholms Orienteringsförbund
Stockholms Ornitologiska förening
Stockholms Scoutdistrikt, Svenska Scoutförbundet
Stockholms Stads Parkerings AB
Stockholms universitet, Kulturgeografiska institutionen
Stockholms universitet, Naturgeografiska institutionen
Svenska Brukshundklubben
Svenska Dagbladet (För kännedom)
Sveriges Geologiska Undersökning
Vattenfall
Vägverket
Vällingby scoutkår
Västerortstidningen
WWF, Världsnaturfonden